

Hrvatsko Glumište, Zagreb

Junij 2006

Igor Mrduljaš

O časnim zboristima HNK

Nekoliko članova Zbora izjavilo je da ne želi sudjelovati u predstavi u kojoj se glumci svlače do gola i k tomu mokre na pozornici dok oni pjevaju slavni napjev.

Pojam "umjetnička sloboda" brani pravo stvaraoca na nesputano otjelovljenje mašte i oblikovanje stvaralačkog izričaja. Međutim, kao svaki pojam i ovaj u praktičnoj primjeni doživljava raznovrsne prilagodbe. Kada kazališni redatelj zahtijeva od ravnatelja uključivanje nekoliko glumaca-gostiju u svoje uprizorenje ili izradbu prekomjerno skupoga dekora (oboje očito neopravdano), na ravnateljev prigovor žučno će se pozvati na svoju "umjetničku slobodu". Štoviše, kada netko u društvu očito ne vodi računa o činjenicama i istini, duhoviti će slušatelj to nazvati "umjetničkom slobodom".

Pozornica HNK nije mjesto gdje se "umjetnička sloboda" reklamira glumcima-nudistima i gdje se pozornica doslovno pretvara u javni zahod.

Na umjetničku slobodu pozvali su se vjerojatno i autori predstave Viva Verdi nastale u suradnji ljubljanske kazališne družine "Via negativa", zagrebačkoga HNK i 20. Eurokaza. Naime, Zbor središnjega nam narodnog kazališta pjeva u toj predstavi glasovitu ariju "Va pensiero" iz opere Nabucco. Na pokusu, nekoliko članova Zbora izjavilo je da ne želi sudjelovati u predstavi u kojoj se glumci svlače do gola i k tomu mokre na pozornici dok oni pjevaju slavni napjev. Jesu li svojim prosvjedom oštetili i ograničili pravo slovenskih kazalištaraca na "umjetničku slobodu"? Novine, zanimljivo, ne donose njihove reakcije, nego stajališta osoba onkraj pozornice. Tako sindikalna povjerenica najprije otkriva da je riječ o "starijim vjerski orijentiranim ljudima", što bi značilo da golotinja i mokrenje na pozornici Hrvatskoga narodnog kazališta smeta isključivo osobama starije dobe i vjernicima. Nju osobno to nije šokiralo, ona razumije "modernistički pristup kazalištu", a napokon "golotinju danas ionako gledamo svakodnevno na televiziji". Blago nama s tako mudrim i prosvijećenim sindikalnim povjerenicima! Da je paradiranje golim stražnjicama i uriniranje pred gledalištem "u svijetu normalna pojava" tvrdi i šefica promidžbe HNK, dok direktorica Eurokaza ironično izjavljuje kako je riječ samo o "pretpremijernoj nervozi". Koje nije bilo na pokusu predstave Babilon bečkoga Burgtheatera, jer u njoj nisu sudjelovali "stariji vjerski orijentirani ljudi", pa su austrijski glumci "umjetnički slobodni" i zato obilato pokazivali svoje genitalije. Doduše "nervozi" su očitavali pojedini gledatelji ("neki ugledni teatrolozi", zapisuje kolega Ciglar u Večernjaku) prosvjedno napuštajući dvoranu.

Golo tijelo na kazališnoj pozornici odavno se pojavljuje, ali unatoč želji šefice promidžbe HNK još nije posve "normalna pojava". Ostalo je ipak primjerenim studentskim kazališnim družinama i alternativnom glumištu kakvoga imade svugdje u svijetu. Međutim, reći ćete: ako si to može priuštiti slavni bečki Burgtheater, valjda može i naš HNK. Ne slažem se. Ako Austrijanci mazohistički uživaju da ih s pozornice vrijeđaju i kleveću dobitnica Nobelove nagrade E. Jelinek (poput nekoć jednako upornog kritičara "austrijskog malagrađanstva" Th. Bernharda) i mladi redatelj N. Stemann, zašto bi u tome morali uživati i Zagrepčani? I zašto bi zboristi HNK morali crvenjeti pjevajući Verdijeve napjeve dok pred njima mokre razodjeveni glumci iz dežele? Zbilja ne vjerujem da su svi "mladi i ateistički orijentirani" članovi Zbora s oduševljenjem sudjelovali u tom krasnom prizoru.

Eurokazove predstave često su raznovrsnim izazovima mamile pozornost gledatelja. Tko voli takvu vrst glumišta, imao je priliku nagledati se koječega. Pozornica Hrvatskoga narodnog kazališta ipak nije mjesto gdje se "umjetnička sloboda" reklamira glumcima-nudistima i gdje se pozornica doslovno pretvara u javni zahod. Postoji, makar u nekih još samo u mutnom sjećanju, nešto što se zove ugled i dostojanstvo, osobe i ustanove. Ta pozornica, unatoč svemu, posvećeno je mjesto hrvatskoga glumišta. Od Fijana i Ružičke-Strozzi, Dujšina i Podgorske, do Neve Rošić i Vanje Dracha. Zar su ostarjeli zboristi jedini branitelji tog prostora?